

גיליון מס' 257 פרשת וישב
תשע"ח שנה חמישית

גליון זה יוצא לע"נ
ר' משה יהודה בהרה"צ ר' יוסף יצחק ז"ל
נלב"ע כ"ב כסלו תשנ"ו
וזו מרת אסתר בת הרה"ח ר' דוד נתן ע"ה
נלב"ע ט"ו כסלו תשס"א
הנה פערקל ע"ה בת ר' בנימין ביניש נ"י
נלב"ע ז' כסלו תשמ"ח
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

על הפרשה

"כתנות פסים" (לוי, ג)

פירש"י על שם צרותיו שנמכר לפוטיפר ולסוחרים ולישמעאלים ולמדינים, וקשה דסוחרים היינו מדינים כמ"ש ויעברו אנשים מדינים סוחרים. ונראה דמדינים הם המדינים האחרונים שקנוהו מישמעאלים, וסוחרים הם המדינים הראשונים שמכרוהו לישמעאלים שנקראים מדינים סוחרים כמ"ש רש"י בפסוק וימשכו ובדעת זקנים מבעה"ת שם שהמדינים מכרוהו לישמעאלים והישמעאלים למדינים והמדינים לפוטיפר ע"ש. וקשה למה הקדים פוטיפר הראשון הרי הוא היה האחרון. וי"ל משום שכל המכירות לא הי' צרה רק משום שנמכר עי"ז לבסוף לפוטיפר אבל אילו היה חוזר עי"ז לאביו לא הי' בזה צרה וא"כ עי"י פוטיפר הוברר למפרע שכל המכירות הי' צרה בשבילו ולכך הקדים לפוטיפר.

"ויאמר לו יוסף וגו' ויען יוסף ויאמר וגו'" (מ, יב, יח)

אצל שר המשקים כתיב ויאמר יוסף ואצל שר האופים כתיב ויען יוסף, ומבואר בסוטה ל"ב ב' דכ"מ שנא' עני' הוא בקול רם, וצריך טעם למה אצל שר המשקים ענה בקול נמוך ואצל שר האופים בקול רם. וי"ל פ' ע"פ הגמ' בברכות נ"ה א' חלמא בישא עציבותי' מסתיי' חלמא טבא חדוי' מסתיי' וכפי הנראה יוסף רצה לעשות להן טובה ובודאי כשמפרסמים על אדם שיעלה לגדולה יש לו כבר שמחה גדולה עי"י הפרסום וכן כשמפרסמים על אדם שהולך ליהרג בודאי יש לו כבר מיד צער גדול עי"י הבושה שכולם יודעים מזה לכן לשר המשקים אמר בלחש שלא ישמעו אנשים ולא תהא שמחתו רבה כ"כ שלא יבטל עי"ז פתרון החלום אבל לשר האופים פרסם בקול רם בפרהסיא כדי שירבה צערו ועי"ז יבטל החלום כנ"ל.

(טעמא דקרא)

להנוכח

מה ששואלים למה לא נזכר נס פך השמן בעל הנסים, נ' דחיוב הודאה אינו אלא על דבר שיש לנו טובה מזה כמו יצ"מ שאלמלי לא הוציא הרי אנו ובנינו כו' וכן נס פורים שאילו היו נהרגין ח"ו גם אנו לא היינו וכן נס חנוכה אם היו מעבירין אותן על דת אבל על נס שהי' רק טובה לאבותינו נהי' דשייך פרסומי ניסא אבל לא מצינו חיוב הודאה עי"ז כמו בסוכות שהושיב הקב"ה את אבותינו בסוכות לא מצינו הודאה עי"ז אף דעיקר חג הסוכות הוא לפרסם נס זה לפי שזה הי' רק טובה להם ולנו אין הנאה מזה וכן בנס פך השמן הי' רק להם תועלת שיקיימו המצוה שבוע קודם ולכן לא נזכר זה בעל הנסים, וזהו שאומרים ולעמך ישראל עשית כו' כהיום הזה היינו שגם היום יש לנו תועלת מזה, ומה שמסיים והדליקו נרות בחצרות קדשך זהו גמר סיפור מעשה כיבוש המלחמה שגמרו עד שבאו לביהמ"ק וטיהרוהו והדליקו בו [וכן מבואר בהדיא במ"ב ס' רי"ח סקט"ז שאין מברכין על נס שנעשה לאבותיו אא"כ נולד אחר הנס שגם הוא שותף באותו הנס ע"ש]. ועוד י"ל דבאמת זה מרומז במ"ש להשכיחם תורתך דטימאו כל השמנים והם היו אוכלים חולין על טהרת הקודש ובמילא לא יכלו לאכול השמנים שהיו טמאים וזה גרם להם לשכחת התורה דשמן זית גורם זכרון כמ"ש בהוריות י"ג ב'.

(טעמא דקרא)

עלי שי"ח

"סגולה לשלום בית"

השבוע התחיל רבינו ללמוד מסכת שבועות, כשאחריה הוא לומד מסכת עבודה זרה, הוריות ועדויות ובערך בימי החנוכה הוא מסיים את כל מסכת נזיקין. הדרן עלך והדרך עלן.

לא רבים יודעים אך אחרי מסכת עדויות ומשניות אבות, מופיע בש"ס זילנא 'שבע מסכתות קטנות' עבדים, כותים, תפילין, ציצית, מזוזה, גרים, ספר תורה. לפני חמישים שנה ערך רבינו חיבור ארוך ועיוני על כל השבע מסכתות, וכלל גם ביאור על הפשט ובכך סלל את הלימוד במסכתות - לא ידועות אלו. מלבד ה' מסכתות קטנות' יש גם את מסכת אבות דרבי נתן, מסכת סופרים, שמחות, דרך ארץ (רבה זווטא). רבינו שליט"א מקפיד מאוד לגמור את כולם מבלי להחסיר אף אחת, ואף אומר כי סיום סדר נזיקין מושלם הוא רק כאשר לומדים וגומרים את כל המסכתות הללו.

לאחרונה השנה, גילה רבינו כי לדעתו יש סגולה בלימוד פרק 'השלום' לשלום בית. המעשה היה ביהודי שהגיע אל רבינו ואמר לו כי קשה לו מאוד בתוך ביתו פנימה והוא זקוק לישועה בענין השלום בית שלו. אמר לו רבינו תלמד פרק השלום ובעז"ה יועיל לך. ואמר לו רבינו יש שני פרק השלום, הראשון ביבמות פרק ט"ו האשה שלום, אך אני מתכוין לסוף מסכת דרך ארץ זוטא פרק השלום (עוסק במעלת השלום בין אדם לחבירו). וכך היה, הלך החל ללמוד את פרק השלום ובתוך זמן קצר בא לבשר על הישועה. (כפי הידוע לנו, השנה לראשונה גילה רבינו דבר זה).

ונסיף עוד: לפני שנים רבות אחד מבני רבינו בילדותו סיים את כל ששה סדרי משנה, ורבינו הכין לו את הדרשה הבאה: נאמר בסוף מסכת עוקצין, לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, ויש להבין מה המיוחד בשלום. ויש לבאר על פי שמוכח בגמרא פרק המפקיד, אין הברכה מצויה לא בדבר השקול ולא בדבר המדוד אלא בדבר הסמוי מן העין, וכתוב בגמרא עוד 'תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם' ואם כן השלום מתרבה ומתרבה כל הזמן והוא כמו דבר שאינו מדוד, ולכן 'לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום', כי בשלום יש ברכה מיוחדת שהוא מתרבה כל הזמן על ידי התלמידי חכמים (מוכח בספר מנחת תודה) וה' יברך את עמו בשלום.

עלי הדף

בענין ביקור הקרבן

שבועות דף י' ע"ב אמר עולא א"ר יוחנן תמידין שלא הוצרכו לציבור נפדין תמימים ופרש"י משום דכל שנה נשאר ד' טלאים בלשכת הטלאים שאין פוחתין מו' טלאים המבוקרין בלשכת הטלאים ד' ימים קודם שחיטה ובר"ח ניסן א"א שוב להקריבן ופודן תמימים וחוזר ולוקחן מתרומה חדשה, ומבואר מדברי רש"י דא"א לבקרן קודם הקדשן דא"כ למה הוצרך להקדישן לא יקדישם ולא יצטרך לפדותן ויבקרם ומוכח דזה לא מהני כמש"כ בטו"א מגילה כ"ט ב' ואפ"ה כשפודן וחוזר ומקדישן מהני הביקור שבקרום מקודם כיון שהיו אז הקדש וכן מוכח בכריתות ו' א' גבי קטרת דאמר קדש היא קדש תהי' לכם כל מעשיה לא יהו אלא בקדש ומבו' שם בגמ' שאם נתפטמה בקדש ואח"כ נתחללה וחזרה ונתקדשה מהני לה הפיטום קמא כאילו נתפטמה בקדש כיון שאז היתה קדושה. והק' בחזו"א (מנחות סי' כ"ח סק"ז) ממש"כ התו' במנחות (מ"ו א' ד"ה ואיזו) שאם טעון קידוש תנור כשפודה פקעה קדושת תנור ונשאר בצ"ע, ולכא' יש לחלק דקדושת כלי הוא כעין הקדש בפה אלא שקדושת הגוף צריך גם הקדש בכלי וכמו שקדושת פה אם פודה פקעה קדושתה לגמרי גם קדושת תנור פקעה קדושתה לגמרי ואין יכולה לחזור עוד אבל הא דקטרת צריך בקודש אינו ענין לקדושת כלי אלא דגזה"כ שצריך לפטמה בקדש ושפיר י"ל שאם פיטמה בקודש אע"ג שחזר ופדאה מ"מ לא בטל פיטומה בקודש ויכול לחזור ולהקדישה ולהקריבה, וכן מה שנוגע כאן לענין ביקור נהי דבעי ביקור בעודו קודש דכתיב למשמרת ומשמע שיהא קדש וישמרוהו לקרבן מיהו אם פדאוהו וחזרו והקדישוהו י"ל שפיר דכיון דבשעת ביקור ה' קדוש מקרי למשמרת ותו לא פקע הביקור ואם חזרו והקדישוהו מהני הביקור שעבר ול"ד לקידוש כלי כנ"ל.

(שקל הקדש פ"ד מהל' שקלים ה"א ביה"ל ד"ה ויש עי"ש וע"ע בפ"א ה"ט ד"ה בחמשה)

שו"ת מעניני הלכות חנוכה

ש. האם אפשר להדליק ביום הראשון נר אחד במקום שנמצא השמש, כי לרואה זה נראה שמדליק שם שמש ולא נר אמיתי.
ת. א"כ כל השבוע זה לא טוב.
 ש. במשנ"ב סי' תרע"א סק"ט כתב דמה שאשה לא מדליקה נ"ח הוא משום דאשתו כגופו, ובסי' תרע"ה סק"ט כתב בשם עולת שמואל שאם רוצה להדליק תברך, וצ"ע דהא הוא כגופו.
ת. היא כגופו אם היא רוצה.
 ש. שמענו בשם גדול אחד זצ"ל שאברך שבשעת ההדלקה עוסק בתורה בביהמ"ד, עדיף שלא יפסיק תלמודו ואשתו תדליק במקומו בביתו, האם ראוי לנהוג הכי.
ת. אין לנהוג כן.
 ש. הדר בקומה גבוהה מעל לכ' אמה מהקרקע, האם ידליק בחלון ויסמוך על הפירסומי ניסא מהשכנים שדרים ממול, או שידליק במקום אחר.
ת. ידליק בפתח ביתו.
 ש. באופן שיש יותר פירסומי ניסא באם ידליק מעל י' טפחים, האם ידליק מעל י' או בנמוך.
ת. אם יש הרבה פרסומי ניסא ידליק שם.
 ש. האם יש ענין שהאדם ימנע מלצאת מביתו בימים אלו של חנוכה ליום שלם, כגון בשבת חנוכה לילך לבית חמיו וכדו', בכדי שידליק בביתו נר חנוכה ולא מדין אכסנאי.
ת. מותר רק ימנה שליח להדליק ג"כ בביתו משום מראית העין.
 ש. חתן הנושא אשה בחנוכה היכן ידליק בליל החתונה, האם בבית הוריו, או בבית שהולך לגור בו אח"כ.
ת. בבית שעדיין גר בזמן הדלקה.
 ש. בהא דכבתה אין זקוק לה, אמאי לא אמרי' שידליק בשנית משום חשדא וכדן חצר של ב' פתחים.
ת. מילתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן.
 ש. מי שנוהג שלא להוציא שבת עד זמן ר"ת משום מנהג טוב ולא משום דין, האם במוצ"ש של חנוכה ידליק קודם זמן ר"ת, או שימתין גם אז.
ת. יש להתיר בשלשה, ולהקדים בחנוכה.
 ש. האם בזמנינו שיש עוברים ושבים גם בשעות המאוחרות, האם יש ענין ליתן הרבה שמן בנ"ח שידלק כמה שעות לאחר צאה"כ, או דאין בו שום מצוה וכמש"כ במשנ"ב סי' תרע"ב סק"ד.
ת. אין מצוה.
 ש. איזה שעה בזמננו חשיב "תכלה רגל מן השוק".
ת. חצי שעה אחר צה"כ.

ש. מי שיש לו ב' אפשרויות, או להדליק בעצמו שלא בזמנה אלא בשעה מאוחרת יותר, או להדליק ע"י שליח בזמנה, מה עדיף.
ת. ע"י שליח בזמנה.
 ש. קטן שמגדיל בחנוכה האם צריך להמתין עד צאה"כ ואז ידליק, או שיכול להדליק אף קודם לכן.
ת. א"צ להמתין.
 ש. מי שיש לו ב' אפשרויות, או להדליק בעצמו מפלג המנחה (שכ' בש"ע סי' תרע"ג דמי שטרוד יכול להקדים), או שיכול למנות שליח להדליק בזמנה, מה עדיף.
ת. כרצונו.
 ש. האם נכונה השמועה שמרן החזו"א זצוק"ל היה מכבה הנרות אחר מחצית השעה שדלקו, וא"כ מדוע היה עושה כן.
ת. נכון (לפרסם הלכה).
 ש. האם יש ענין שאחר הדלקת נרות חנוכה ישב אצל הנרות חצי שעה כשדולקים או לאו (כמובן כשיושב ולומד ליד הנרות).
ת. אצלנו לא נהגו כן.
 ש. האם אפשר לברך ברכת הרואה על נרות שדלקו כבר הזמן של חצי שעה.
ת. לא.
 ש. הרואה נר שהודלק אחר שכבה (וכמש"כ במשנ"ב סי' תרע"ג סק"ז שאע"ג שכבתה אין זקוק לה מ"מ ראוי להחמיר ולחזור ולהדליקה), האם יכול לברך עליו ברכת הרואה.
ת. לא יברך.
 ש. הרואה נר חנוכה שהודלק ע"י קטן האם יכול לברך ע"ז ברכת הרואה.
ת. יתכן.
 ש. באופן שכבה נר החייב ונשארו נרות ההידור בלבד, האם אפשר לברך עליו ברכת הרואה.
ת. יתכן שכן.
 ש. הרואה נ"ח בע"ש קודם השקיעה האם יכול לברך ברכת הרואה, או דיילמא כיון דהוי קודם זמנו אין לברך עליו עד הלילה.
ת. יכול לברך.
 ש. הרואה נרות חנוכה בליל שבת האם מברך ברכת הרואה, או לאו משום דהוי זמן שאינו יכול להדליק.
ת. מברך.
 ש. האם מותר להשתמש לאור נ"ח בליל שבת אחר חצי שעה מצאת הכוכבים, דהא איתקצי בביהמ"ש מחמת מצות נ"ח.
ת. לא.

(שו"ת שיה חיים)

ברכת מזל טוב לידידונו נכדו של רבינו
הרב ר' יעקב ישראל קניבסקי שליט"א
 לרגל הולדת הבן נ"י בשעתו"מ
 יהי רצון שיוכו אביו ואמו לגדלו לתורה, לחופה ולמעשים טובים

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005
 נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו
 להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק